17/11/2022

Pastorala Sfântului Sinod la prima Duminică din Postul Nașterii Domnului 2022

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a transmis pentru prima duminică din Postul Naşterii Domnului 2022 o scrisoare pastorală tuturor credincioşilor din Patriarhia Română.

Ierarhii au subliniat că Postul Nașterii Domnului, cunoscut și ca Postul Crăciunului, este, în primul rând, o perioadă „de pregătire, de rugăciune, de sfințire a sufletului și a trupului nostru prin Spovedanie și Împărtășanie, dar și prilej de întrajutorare și milostenie”.

„Faptele milosteniei creștine sunt roade ale rugăciunii, pentru că rugăciunea este izvorul iubirii curate față de Dumnezeu, de cei dragi și de semeni. Rugăciunea este temelia vieții și creșterii spirituale a omului și izvorul care ne umple de prezența iubirii lui Dumnezeu Cel atotmilostiv”, au semnalat, în Pastorală, membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Ierarhii români îndeamnă credincioşii să rămână „uniți prin continuă rugăciune cu Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului, să prețuiți și să cultivați rugăciunea în comunitatea eclesială, precum și în familie și în viața personală”.

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la prima Duminică a Postului Nașterii Domnului din anul 2022, privind însemnătatea Anului omagial al rugăciunii în viaţa Bisericii și a creștinului și a Anului comemorativ al Sfinţilor Isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamţ, în Patriarhia Română

Preacuviosului cin monahal,
Preacucernicului cler

și preaiubiţilor credincioși
din Patriarhia Română,

Har, bucurie și pace
de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi părintești binecuvântări!

Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,

Continuând o frumoasă tradiție începută în anul 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022, în Patriarhia Română, ca Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț.

Rugăciunea este lucrarea cea dintâi a Bisericii și a credincioșilor ei. Forma cea mai înaltă a rugăciunii, în Biserică, este Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie euharistică, prin care aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru toate darurile create de El pentru noi, oamenii, și pentru dobândirea vieții veșnice în Împărăția Preasfintei Treimi.

Urmând îndemnul apostolic: „Rugați-vă neîncetat!” (1 Tesaloniceni 5, 17), din dorința practicării rugăciunii neîncetate, a apărut și s-a dezvoltat isihasmul, începând cu secolul al IV-lea, ca efort sau nevoință duhovnicească de pacificare a gândurilor și a simțurilor pătimașe sau egoiste, potrivit făgăduinței: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8).

În strânsă legătură cu modelul de rugăciune oferit de către isihaști, s-a păs- trat și s-a transmis, în Biserică, rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”, denumită și rugăciunea minții sau rugăciunea inimii, care este accesibilă fiecărui credincios pentru luminarea sufletului și sfințirea vieții.

Dreptmăritori creștini,
Fiind creat după chipul lui Dumnezeu (cf. Facere 1, 27), omul se poate desăvârși doar printr-o strânsă comuniune cu Creatorul său. Hristos-Domnul, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, este tainic prezent, prin har, în inima celor care se află în legătură de iubire cu El, potrivit făgăduinței Sale: „unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei 18, 20).

Prin urmare, rugăciunea creștinului, chiar și atunci când este făcută în singură- tate, în casa sau în chilia lui, nu este o rugăciune solitară, ci una solidară, adică în comuniune cu întreaga Biserică aflată în rugăciune și luminată de harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh (cf.

2 Corinteni 13, 13).

Credincioșii creștini sunt uniți prin har întreolaltă, iar suferința unuia este purtată de către întreaga comunitate eclesială, potrivit îndemnului apostolic: „Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos” (Galateni 6, 2) și sfatului duhovnicesc: „Să vă rugați unul pentru altul” (Iacov 5, 16).

În acest sens, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae amintește că rugăciunea „poate fi socotită și ca un mijloc de transcendere a oamenilor de la viața închisă în egoism și în lume la viața de comunicare în Dumnezeu, ca împărăție a Lui. Rugăciunile indică o astfel de transcendere sau o ieșire a omului închis în egoism, spre Dumnezeul Cel în Treime sau al iubirii, chiar când se cer în rugăciuni bunuri necesare vieții pămân- tești, drept condiții de pregătire pentru împărăția lui Dumnezeu”1.

Rugăciunea fierbinte și stăruitoare este mărturie a faptului că Sfântul Duh este lucrător în om, sprijinindu-l și întărindu-l întru buna lucrare spre dobândirea mântuirii, după cum învață Sfântul Apostol Pavel: „Și Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci Însuși Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite” (Romani 8, 26).

Astfel, prin rugăciune, omul se unește cu Dumnezeu, făcându-se părtaș iubirii dum- nezeiești, iar Dumnezeu, prin harul Său, luminează sufletul omului care se roa- gă, încât rugăciunea devine conlucrare a omului cu Dumnezeu.

Fără rugăciune adresată lui Hristos nu este Biserică și nici viață creștină, pentru că numai Hristos, Fiul veșnic al Tatălui ceresc, prin harul Duhului Sfânt, dăruiește viață sfântă membrilor Bisericii Sale și îi ajută să rămână în comuniune cu Preasfânta Treime.

De aceea, în Evanghelia după Ioan, Mântuitorul le spune apostolilor Săi: „Rămâneți în Mine și Eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine se aruncă afară ca mlădi- ța și se usucă; și le adună și le aruncă în foc și ard. Dacă rămâneți întru Mine, și cuvintele Mele rămân în voi, cereți ceea ce voiți și se va da vouă” (Ioan 15, 4-7).

Sfânta Scriptură conține atât îndemnul de a ne ruga, cât și exemple concrete de rugăciuni și de oameni rugători. În Vechiul Testament, se menționează despre Enos, fiul lui Set, că este primul dintre oameni care a început „a chema numele

Domnului Dumnezeu” (Facerea 4, 26).

În cartea Ecclesiasticul, înțeleptul Isus, fiul lui Sirah, spune despre omul rugător că: „Inima sa, de dimineață, o înalță spre Domnul, Cel care l-a făcut pe el, și înaintea Celui Preaînalt se va ruga. Va deschide gura sa întru rugăciune și pentru păcatele sale se va ruga” (Ecclesiasticul 39, 6-7).

În Noul Testament, Domnul Iisus Hristos ni Se face El Însuși pildă de rugăciune. Sfinții Evangheliști amintesc că Iisus a participat la slujbele din sinagogi (cf. Marcu 1, 21), dar au fost și momente când Iisus „Se retrăgea în locuri pustii și Se ruga” (Luca 5, 16).

Tot Domnul Iisus i-a învățat pe ucenicii Săi Rugăciunea Domnească sau Tatăl nostru, îndemnându-i să se roage cu multă stăruință (cf. Luca 18, 1-8). Același îndemn către rugăciune necontenită întâlnim și la Apostolul Neamurilor, care îi povățuiește pe tesaloniceni, zicând: „Rugați-vă neîncetat!” (1 Tesaloniceni 5, 17). În ultimul capitol din cartea Apocalipsa, îngerul se adresează Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan cu îndemnul: „Lui Dumnezeu închină-te!” (Apocalipsa 22, 9).

Prin rugăciune, mintea și inima creștinului sunt permanent îndreptate către Dumnezeu. Rugăciunea, ca prezență și lucrare a Sfântului Duh în omul evlavios, aduce mângâiere, pace și bucurie; ea ne unește cu Preasfânta Treime, izvorul bucuriei și al vieții veșnice, dar și cu Biserica lui Hristos din toate timpurile și din toate locurile. De aceea, când pierdem bucuria și pacea sufletului, este semnul sigur că nu ne mai rugăm cum trebuie sau cât trebuie.

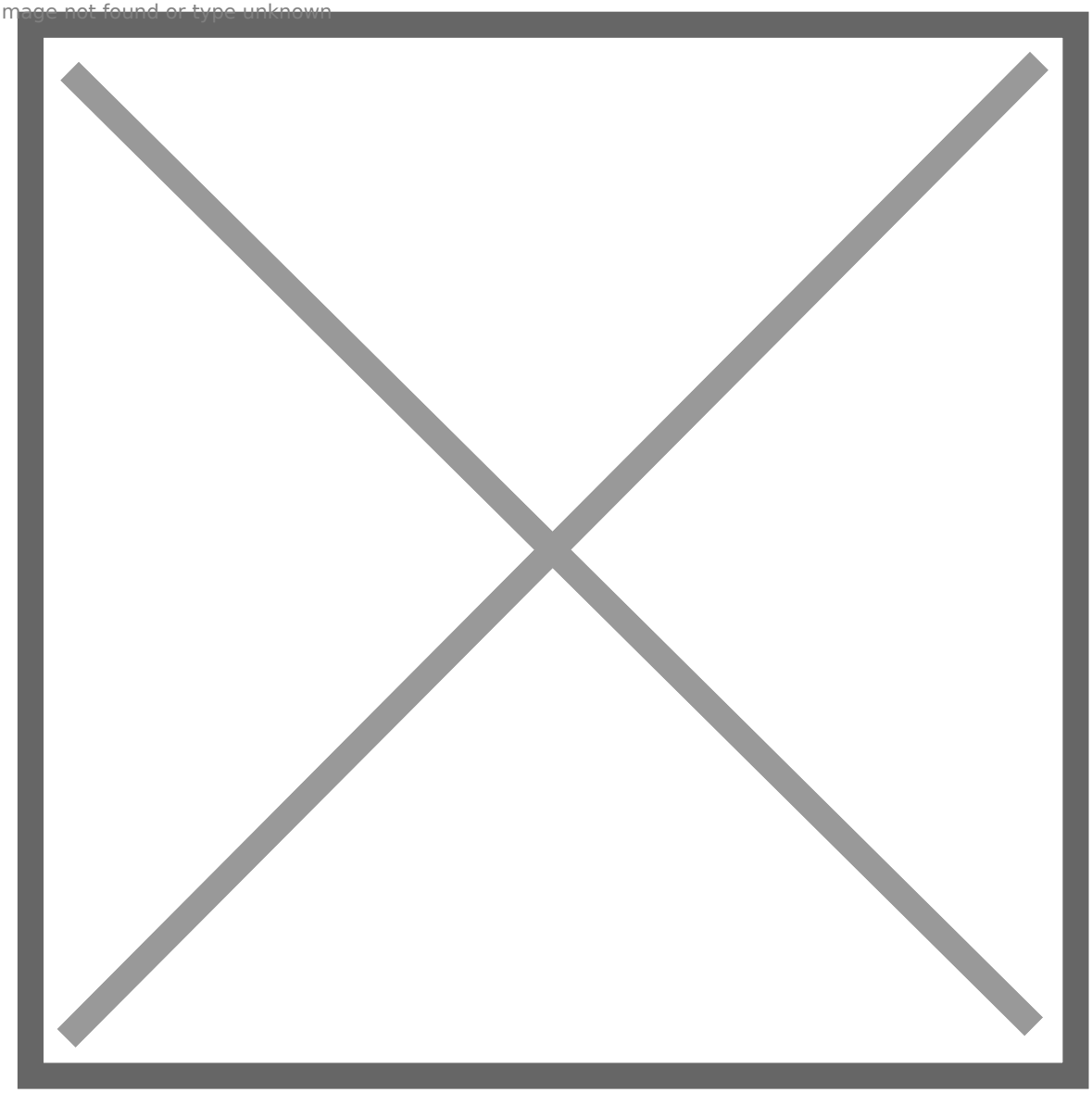
Prin urmare, creștinul ortodox trebuie să se roage cât mai mult, fiindcă rugăciunea aduce multă iubire sfântă în inimă, ne unește cu Dumnezeu Cel milostiv, ne ajută să vedem în fiecare om un frate și în fiecare frumusețe a creației un dar de la Dumnezeu. Rugăciunea ne ajută să înfruntăm greutățile vieții și să pregustăm, încă din lumea aceasta, lumina și bucuria Învierii și a vieții veșnice. Nimic nu poate înlocui rugăciunea și nicio activitate nu este mai de preț ca aceasta, fiindcă rugăciunea ne dăruiește inspirație și putere de a rosti cuvântul frumos și de a săvârși fapta bună.

În contextul restricțiilor sanitare din ultimii doi ani, cauzate de situația pandemică, și al problemelor create de conflictul militar din Ucraina, se constată că a sporit practica rugăciunii în viața Bisericii și a credincioșilor. Rugăciunea este izvor de bucurie și de putere spirituală, izvor de pace și de iubire față de Dumnezeu și de semenii noștri, este respirația spirituală a sufletului. Dacă

Îl chemăm stăruitor pe Domnul Iisus Hristos în rugăciune, rostind: „Doamne,

mântuiește-ne!” sau „Doamne, scapă-ne!”, atunci El, prin harul Său, vine la noi în suflet, ne luminează și ne întărește. Toate faptele bune și toate gândurile curate sunt roadele rugăciunii credinciosului și ale celor care se roagă pentru el: preoți, părinți, rudenii, prieteni evlavioși.

Image not found or type unknown

Iubiți credincioși,
În anul 2022 se împlinesc 1000 de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Simeon Noul Teolog și 300 de ani de la nașterea Sfântului Paisie de la Neamț. Pentru a marca aceste momente solemne din punct de vedere duhovnicesc, dar și pentru a evidenția lucrarea rugăciunii în viața creștinului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022 Anul comemorativ al Sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț. De numele acestor trei mari sfinți isihaști sunt legate trei perioade importante de înnoire spirituală, din istoria

mileniului doi al Bisericii.

Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022) este cinstit de către credincioșii ortodocși, în fiecare an, în ziua de 12 martie. S-a născut și a trăit în Constantinopol și, din adolescență, a intrat în monahism, făcând parte din obștea Mănăstirii Studion, care a dat Bisericii mulți sfinți.

Aici l-a avut călăuzitor duhovnicesc pe Cuviosul Simeon Evlaviosul. La vârsta de doar 20 de ani, Sfântul Simeon Noul Teolog a avut prima experiență duhovnicească a vederii luminii necreate, mărturie a râvnei pe care acesta a avut-o pentru viața curată și practicarea rugăciunii.

A fost părinte duhovnicesc pentru mulți monahi și creștini laici, iar prin învățăturile și exemplul său de viață a contribuit la reînnoirea vieții duhovnicești a epocii. Personalitate puternică, Sfântul Simeon Noul Teolog ne învață despre importanța vederii luminii necreate a slavei dumnezeiești, ca lucrare a harului, a trezviei și a rugăciunii neîncetate în viața duhovnicească.

Receptarea oficială a isihasmului, în veacul al XIV-lea, ca mișcare de înnoire duhovnicească prin rugăciune neîncetată, se leagă de viața și lucrarea Sfântului Grigorie Palama (1296-1359), pe care Biserica îl pomenește de două ori în cursul anului bisericesc, în a doua Duminică din Postul Mare și în ziua de 14 noiembrie.

Încă din anii adolescenței, Sfântul Grigorie Palama și-a asumat o asceză aspră, în post și rugăciune. A petrecut mai mulți ani în Muntele Athos, acolo unde, sub conducerea unor virtuoși părinți duhovnicești, a fost călăuzit către deprinderea trezviei și a rugăciunii minții.

Potrivit biografilor săi, uneori, în timpul Sfintei Liturghii, fața îi strălucea mai presus de fire, transfigurată de focul Duhului Sfânt.

În legătură cu rugăciunea neîncetată, Sfântul Grigorie Palama menționează că „tot cel ce se numește de la Hristos (tot creștinul), în orice ceată ar fi el, trebuie să lucreze rugăciunea neîncetată, după îndemnul apostolesc «Rugați-vă neîncetat!» […]. Nu doar monahii cei din afara lumii, ci și bărbații, și femeile, și pruncii, și înțelepții, și necărturarii, și toți laolaltă aceasta s-o învețe asemenea, și spre lucrul acesta să-și aibă toată silința”2.

Pentru viața sa curată și pentru profunzimea învățăturilor sale, Sfântul Grigorie Palama a fost numit „teologul luminii dumnezeiești” sau „teologul harului”.

El a sintetizat învățăturile scripturistice și patristice referitoare la vederea luminii

necreate, ca o mărturie durabilă pentru veacurile următoare, și a definit isihasmul ca fiind o învățătură fundamentală a Bisericii Ortodoxe.

Sfântul Paisie (Velicicovschi) de la Neamț (1722-1794) reprezintă cea de-a treia etapă a renașterii isihaste din istoria Bisericii Ortodoxe. Născut în veacul al XVIII-lea, în Ucraina, într-un context de criză a vieții spirituale, în care îndrumătorii duhovnicești lipseau, iar cărțile Sfinților Părinți erau uitate, Sfântul Paisie a ajuns în Țara Românească, unde a fost ucenicul Sfântului Cuvios Vasile de la Poiana Mărului. Apoi a viețuit 17 ani în Sfântul Munte Athos.

Alături de o obște de monahi athoniți a venit în Moldova, în anul 1763, întâi la Mănăstirea Dragomirna, apoi la Mănăstirile Secu și Neamț. Sfântul Paisie a desfășurat, împreună cu ucenicii săi, o amplă lucrare de traducere a operelor Sfinților Părinți și marilor asceți, din limba greacă în limbile română și slavonă.

Filocalia a fost tradusă de el în limba slavonă și publicată, în anul 1793, la Moscova. Ucenicii Sfântului Paisie au înființat mănăstiri în Țările Române, în Ucraina și în Rusia, în cadrul cărora au cultivat practica rugăciunii isihaste și au continuat lucrarea de traducere din operele Sfinților Părinți filocalici.

Sfântul Paisie de la Neamț vorbește astfel despre dobândirea foloaselor rugăciunii: „Sfințita rugăciune a minții, după puterea învățăturilor (scrierilor) purtătorilor de Dumnezeu Părinți, lucrată prin harul lui Dumnezeu, îl curăță pe om de toate patimile, îl îndeamnă spre cea mai sârguincioasă păzire a poruncilor lui Dumnezeu și îl păzește nevătămat de toate săgețile vrăjmașilor și de înșelări”3.

Iubiți frați și surori în Domnul,
Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, ne aflăm la începutul Postului Nașterii Domnului, cunoscut și ca Postul Crăciunului. Această perioadă este, în primul rând, una de pregătire, de rugăciune, de sfințire a sufletului și a trupului nostru prin Spovedanie și Împărtășanie, dar și prilej de întrajutorare și milostenie.

Faptele milosteniei creștine sunt roade ale rugăciunii, pentru că rugăciunea este izvorul iubirii curate față de Dumnezeu, de cei dragi și de semeni. Rugăciunea este temelia vieții și creșterii spirituale a omului și izvorul care ne umple de prezența iubirii lui Dumnezeu Cel atotmilostiv.

De aceea, cu multă dragoste părintească, vă îndemnăm să rămâneți uniți prin continuă rugăciune cu Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului, să prețuiți și să cultivați rugăciunea în comunitatea eclesială, precum și în familie și în viața personală.

În contextul crizei prin care trece lumea contemporană, înmulțirea rugăciunii este o necesitate. Ne rugăm pentru pacea între popoare, pentru încetarea războiului și pentru întărirea spirituală a celor ce suferă din cauza acestuia.

Totodată, să-i ajutăm în continuare pe cei aflați în nevoie, să devenim pentru ei mâinile iubirii milostive a lui Hristos, Cel Care îi ocrotește și le dăruiește putere, răbdare și nădejde tuturor oamenilor.

Astăzi, când în jurul nostru vedem semne ale morții fizice și spirituale: lăcomie și violență, suferință și nesiguranță, sărăcie și indiferență, să ne rugăm Domnului Iisus Hristos să ne întărească în lucrarea noastră de ajutorare a bolnavilor, bătrânilor, orfanilor, săracilor și a celor îndoliați și întristați.

Ne adresăm preoților și credincioșilor mireni ai Sfintei noastre Biserici cu îndemnul părintesc de a se organiza, la parohii, mănăstiri, protopopiate și la centrele eparhiale, colecte de alimente, haine și medicamente. Acestea vor fi distribuite celor aflați în suferință și în lipsuri, familiilor defavorizate sau cu mulți copii, bătrânilor și persoanelor singure, fără copii sau rude.

Având încredințarea că veți arăta și în acest an dărnicie creștină și veți răspunde cu dragoste chemării noastre părintești la această lucrare sfântă de binefacere și ajutorare, vă mulțumim pentru generozitatea arătată în anii precedenți și vă reamintim cuvintele Domnului Iisus Hristos: ,,Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei 5, 7).

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din străinătate, dăruindu-le sănătate și mântuire, ocrotindu-i de tot răul și întărindu-i în tot lucrul bun, spre bucuria Bisericii noastre și a poporului român de pretutindeni.

Cu multă prețuire, vă îmbrățișăm părinteşte și vă împărtășim binecuvântarea apostolică: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți!” (2 Corinteni 13, 13).

† Daniel

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† Teofan,

Arhiepiscopul Iașilor și
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

† Laurențiu,
Arhiepiscopul Sibiului și
Mitropolitul Ardealului

† Andrei,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

† Irineu,
Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† Ioan,
Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† Petru,
Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarhul Plaiurilor

† Iosif,
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale și Mitropolitul Ortodox Român
al Europei Occidentale
și Meridionale

† Serafim,
Arhiepiscopul Ortodox Român al Germaniei, Austriei și Luxemburgului și Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord

† Nicolae,
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Statelor Unite ale Americii
și Mitropolitul Ortodox Român
al celor două Americi

† Nifon,
Arhiepiscopul Târgoviștei,

Mitropolit onorific
și Exarh Patriarhal

† Teodosie,
Arhiepiscopul Tomisului

† Calinic,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† Irineu,
Arhiepiscopul Alba Iuliei

† Varsanufie,
Arhiepiscopul Râmnicului

† Ioachim,
Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

† Calinic,
Arhiepiscopul Argeșului
și Muscelului

† Ciprian,
Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† Casian,
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† Timotei,
Arhiepiscopul Aradului

† Ignatie,
Episcopul Hușilor

† Lucian,
Episcopul Caransebeșului

† Sofronie,
Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† Iustin,
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† Nicodim,
Episcopul Severinului și Strehaiei

† Antonie,
Episcopul de Bălți

† Veniamin,
Episcopul Basarabiei de Sud

† Vincențiu,
Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† Andrei,
Episcopul Covasnei și Harghitei

† Galaction,
Episcopul Alexandriei
și Teleormanului

† Ambrozie,
Episcopul Giurgiului

† Sebastian,
Episcopul Slatinei și Romanaților

† Visarion,
Episcopul Tulcii

† Petroniu,
Episcopul Sălajului

† Nestor,
Episcopul Devei și Hunedoarei

† Ieronim,
Episcopul Daciei Felix

† Siluan,
Episcopul Ortodox Român al Ungariei

† Siluan,
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† Timotei,
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei și Portugaliei

† Macarie,
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† Mihail,
Episcopul Ortodox Român
al Australiei și Noii Zeelande

† Ioan Casian,
Episcopul Ortodox Român
al Canadei

† Varlaam Ploieșteanul,
Episcop-vicar patriarhal

† Timotei Prahoveanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Bucureștilor

† Nichifor Botoșăneanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Iașilor

† Ilarion Făgărășanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

† Benedict Bistrițeanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† Paisie Lugojeanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Timișoarei

† Marc Nemțeanul,
Episcop-vicar

al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale

† Sofian Brașoveanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului

† Damaschin Dorneanul,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

† Emilian Crișanul,
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Aradului

† Timotei Sătmăreanul,
Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

† Atanasie de Bogdania,
Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei

† Teofil de Iberia,
Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei

Note:

1 Pr. Dumitru Stăniloae, Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 9.

2 Filothei al Constantinopolului, Encomion la Sfântul Grigorie Palama (Ἐγκόμιον εἰς ἅγιον Γρηγόριον Παλαμᾶν), în PG 151, col. 573CD.

3 Sf. Paisie de la Neamţ, Cuvinte și scrisori duhovnicești, selectate și traduse în limba română de Valentina Pelin, cu o prefață de Virgil Cândea, vol. II, Ed. Doxologia, Iași, 2010, p. 173.

Descarcă Pastorala în format PDF!

Foto credit: Tipografia Cărților Bisericești

basilica.ro